

EL PRIMER CONGRÉS DEL MÓN RURAL DE CATALUNYA: EINA DE PARTICIPACIÓ I CONSENS SOCIAL

SERGI VALLS; CONXITA VILLAR; FRANCESC CRIBILLERS

FUNDACIÓ MÓN RURAL

svalls@congresmonrural.com; francesc.cribillers@fmr.cat

Resum

El Congrés del Món Rural de Catalunya (Rural'06) partia d'una necessitat col·lectiva de debatre sobre el present i el futur del món rural. A partir d'aquest plantejament, el 2 de novembre de 2004 s'aprova l'acord de govern per impulsar la maquinària del Congrés.

Aquest Congrés es va desenvolupar per tot el territori català tenint en compte l'escenari internacional, comunitari i territorial caracteritzat per esdeveniments com la globalització (els Acords de Kyoto i els acords de l'Organització Mundial del Comerç, OMC), la reforma de la política agrària comunitària (PAC) i el nou Programa de desenvolupament rural (PDR 2007-2013).

Així, el primer objectiu fou aconseguir la participació i el consens social per definir i elaborar un document de base per a la definició del PDR, però també construir un desenvolupament rural equitatiu per a Catalunya.

1. Continguts

Els treballs del Congrés es desenvoluparen a partir de l'establiment d'un sistema estructurat en tres nivells. Un primer nivell fou el d'àmbits de reflexió, amb cinc àmbits, que es consideren cinc grans reptes:

el repte del diàleg món rural / món urbà, el repte de la competitivitat, el repte de la sostenibilitat, el repte de la vertebració social i el repte institucional. Un segon nivell va ser el de ponències. Els àmbits de reflexió es dividien en tres temes diferents que culminaren en quinze assemblees. Cada tema requeria un document base elaborat per experts professionals de prestigi reconegut. Aquest document és el que anomenarem *ponència*. Finalment, un tercer nivell de grups de treball (que foren la base del Congrés i l'inici del debat). Per a les principals temàtiques de les ponències es van proposar quaranta grups de treball, però les demandes dels diferents col·lectius van crear la necessitat d'afegir-hi més temàtiques i, per tant, més grups de treball, a més d'altres fòrums que anaven més enllà dels àmbits de reflexió. Aquests grups de treball es reuniren a diferents comarques, a porta tancada, mitjançant de comunicacions, articles, pòsters, taules rodones, jornades o altres iniciatives, que van generar un seguit de conclusions, base de la ja esmentada Assemblea territorial.

2. Metodologia

Durant divuit mesos es van fer diferents actes per al Congrés del Món Rural de Catalunya, estructurats, com ja s'ha esmentat en la introducció, en tres nivells. La metodologia de treball dels diferents actes va seguir les línies següents.

2.1. En els grups de treball

Es van programar trobades en diferents llocs del territori català, de tal manera que el Congrés va aconseguir fer una aturada com a mínim en totes les comarques catalanes, i evidentment tractant temes que van tenir en cada cas una vinculació territorial. En els grups de treball hi va haver una participació d'uns vint experts convocats a porta tancada, i les trobades van tenir una durada d'un dia complet. Durant el Congrés es van crear quaranta-vuit grups de treball; es va anar a totes les comarques de Catalunya; els experts participants feien una mitjana de vint per grup de treball i en total es van presentar tres-centes comunicacions. Es va seguir un criteri uniforme en tots els casos a l'hora de convocar les entitats, les organitzacions i les institucions per a participar en aquests tallers, per tal d'obtenir una representativitat equitativa.

2.2. En les assemblees

A cada assemblea, se li va donar el títol de la ponència, però també es va escollir un lema per a donar un missatge clar que, de manera molt resumida, pogués encabir l'acte. A les assemblees, les conclusions es van extreure dels grups de treball, juntament amb la ponència i del mateix debat. Així, mitjançant la ponència que encapçalava l'assemblea, el debat dels participants i les conclusions dels grups de treball, el president i el secretari de l'Assemblea, juntament amb el coordinador de l'àmbit i de l'àrea tècnica van elaborar les conclusions de les assemblees, que culminaren en el Congrés, els dies 5, 6 i 7 de maig de 2006. La mitjana de participació va ser de cent vuitanta-nou persones per assemblea.

2.3. En els fòrums

Els fòrums recollien aspectes concrets que anaven més enllà dels temes propis dels àmbits (per exemple: cuiners i pagesos i els mitjans de comunicació i el medi rural), van ser actes més heterogenis, amb el sentit que es van fer adaptant-se a les necessitats de cadascun; en alguns hi va haver més actes que en d'altres, i encara que el funcionament de conclusions i comunicacions va ser igual que en les assemblees, cada entitat va enviar les seves aportacions en forma de comunicacions o pòsters. Es van deu fòrums, amb una mitjana de participació de cinquanta-una persones per fòrum.

2.4. En els pactes territorials

Durant el procés de debat es va detectar la necessitat d'aportar diferents eines i mecanismes segons els territoris; així doncs, es va aprofitar el marc del Congrés per iniciar els pactes territorials.

Els pactes territorials al món rural consistien en la definició de línies estratègiques de desenvolupament rural per a un territori determinat. L'objectiu era pactar-les a través del consens i la participació dels agents representatius del territori per tal d'aprofitar les sinèrgies del territori, la integració de la cadena agroalimentària i l'equilibri econòmic i social. La funció principal dels pactes territorials fou la definició de les línies estratègiques de desenvolupament rural, basades en tres eixos:

- Eix 1. Augment de la competitivitat en el sector agrari i forestal (incloent-hi l'agroalimentari)
- Eix 2. Millora del medi ambient i de l'entorn rural, i sostenibilitat
- Eix 3. Qualitat de vida a les zones rurals i diversificació de l'economia rural
- Eix 4. Metodologia Leader.

Es van elaborar quinze pactes territorials en el marc de Congrés, amb una mitjana de participació de cinquanta-quatre persones per pacte.

Els col·lectius convocats pels grups de treball i els pactes territorials foren: el Govern de la Generalitat de Catalunya, el Govern de l'Estat, la Taula de Concertació Agrària, els agents de concertació socioeconòmica, l'Administració territorial, local i consorcis, universitats, centres de formació i de R+D+I, associacions sectorials i entitats municipals i fundacions i entitats del món rural.

A més, es volia conèixer la percepció dels catalans del món rural, en general, i del sector agrari, en particular, i per això es va encarregar una enquesta d'imatge del món rural. Aquesta fou fonamental per a completar les reflexions de les jornades i els debats realitzats durant els divuit mesos del Congrés. Es van fer dues enquestes amb l'objectiu d'avaluar la visió i l'opinió envers l'entorn rural. En aquest apartat es presentaren els principals resultats de les enquestes realitzades mitjançant entrevista telefònica per ordinador a una pobla-

ció a partir dels divuit anys resident a Catalunya, en total, mil dos-cents entrevistats durant el mes de desembre i mil dos-cents més durant el mes de gener, amb una mostra estratificada per dimensió de municipi.

La clausura del Congrés va tenir lloc durant tres intensos dies d'actes al Palau de Congressos de Catalunya, amb una participació d'unes mil cinc-centes persones.

3. Conclusions del Primer Congrés del Món Rural de Catalunya

Es va editar una publicació en què s'explicaven les conclusions a què es va arribar, que de manera breu es podrien sintetitzar amb els reptes següents:

El repte del diàleg món rural / món urbà

- Promocionar la cultura gastronòmica amb productes de proximitat i qualitat reconeguda.
- Incorporar als programes pedagògics la realitat del món rural.
- Afavorir la diversificació d'activitats econòmiques en els nostres pobles comarques
- Impulsar la gestió sostenible dels boscos per afavorir-ne la qualitat i la prevenció d'incendis.

El repte de la competitivitat

- Apropar, facilitar i divulgar la recerca i la innovació al món rural.
- Coordinar la formació professional agrària i continuada a través d'un únic òrgan específic.
- Incorporar la gestió empresarial a les explotacions agràries.
- Elaborar el Pacte Agroalimentari de Catalunya d'acord amb tots els agents de la cadena.
- Crear plataformes d'exportació competitives.

El repte de la sostenibilitat

- Reconèixer la funció sostenible i d'equilibri territorial que garanteixen els homes i les dones que viuen i treballen al món rural.
- Actuar de manera transversal en el moment d'establir polítiques que tenen incidència en el territori.
- Dinamitzar l'economia de les zones de muntanya i de secà.
- Reconèixer l'especificitat de les zones d'agricultura periurbana.
- Dotar els sistemes de producció agrària convencionals dels elements de sostenibilitat necessaris.
- Promocionar els models de produccions agràries de caràcter integrat i ecològics.
- Plantejar la producció i l'aprofitament d'energies alternatives com a element estratègic de desenvolupament.

- Propiciar un pacte per l'ús de l'aigua amb consens social.
- Garantir una política de regadius sostenibles que impulsi l'activitat econòmica i social.

El repte de la vertebració social

- Garantir els serveis bàsics per a la població rural.
- Promoure la integració de l'actual població rural a través d'activitats socials i culturals.
- Reconèixer el paper que exerceix la dona per al manteniment d'un món rural viu i fomentar polítiques de gènere.
- Prioritzar programes específics per fer atractiu el món rural als joves.
- Impulsar un pla director de modernització i concentració cooperativa.
- Aprofitar l'activitat de la cooperativa rural per crear sinergies amb l'activitat local.

El repte institucional

- Una administració més propera, àgil, amb capacitat d'actuar transversalment i que simplifiqui les gestions.
- Una política de desenvolupament rural que gestioni el Pla estratègic dels quinze pactes territorials, amb la participació dels diferents agents socials.
- Aplicar el contracte global d'explotació com a eina de compromís mutu i per fer les explotacions agràries més competitives.
- Protegir el sòl segons els usos.
- Afavorir la transparència en el mercat de la terra.
- Facilitar eines per gestionar el mercat de la terra.

El repte de futur

- Proposta d'una fundació (Fundació Privada del Món Rural) com a plataforma d'iniciativa pública i privada per a garantir l'aplicació i el seguiment de les conclusions del Primer Congrés del Món Rural de Catalunya.

Bibliografia

COMISSIÓ EUROPEA, «Conclusions de la Segona Conferència Europea sobre el Desenvolupament Rural a Salzburg» [en línia], novembre de 2003, <http://europa.eu.int/comm/agriculture/events/salzburg/index_en.htm> [Consulta: regularment].

COMISSIÓ EUROPEA, «Estratègia de Lisboa» [en línia], gener 2004, <http://europa.eu.int/growthand-jobs/index_en.htm> [Consulta: regularment].

COMISSIÓ EUROPEA, «Agricultura y Desarrollo Rural, Política de desarrollo rural 2007-2013» [en línia], 22 de desembre de 2004, <http://ec.europa.eu/agriculture/rurdev/index_es.htm> [Consulta: regularment].

COMISSIÓ EUROPEA, «Agricultura, Estadístiques» [en línia], 2005, <http://ec.europa.eu/agriculture/agrista/2005/table_fr/index.htm> [Consulta: regularment].

FAO, «Los pagos por servicios ambientales en el contexto del desarrollo económico» [en línia], 2004,

<<http://fao.org/docrep/fao/009/ah633e/ah633e00.pdf>> [Consulta: regularment].

MAPA, «Hechos y Cifras de la Agricultura, la Pesca y la Alimentación en España» [en línia], 2004, <<http://www.mapa.es/ministerio/pags/hechoscifras/espanol/pdf/04.pdf>> [Consulta: regularment].

MAPA, «Desarrollo Rural» [en línia], 2005, <<http://www.mapa.es/es/development/development.htm>> [Consulta: regularment].

OCDE, «Agricultural policies in OECD countries. Multifunctionality» [en línia], 2001, <<http://213.253.34.43/oecd/pdfs/browseit/5101041E.PDF>> [Consulta: regularment].

OCDE, «Agricultural policies in OECD countries. Monitoring and evaluation» [en línia], 2005, <<http://213.253.134.43/oecd/pdfs/browseit/5104061E.PDF>> [Consulta: regularment].